

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Výkon práv člena obchodní korporace v rámci zajišťovacího převodu vlastnického práva

Zajišťovací převod práva je jedním z institutů zajištění dluhu, jehož principem je dočasný a podmíněný převod práva dlužníka nebo třetí osoby (poskytovatele zajištění) věřiteli. Takový převod může být buďto sjednán s rozvazovací podmínkou, po jejímž splnění dochází bez dalšího k obnovení práv původního vlastníka k předmětu převodu, nebo jako převod fiduciární, vyžadující po splnění podmínky stanovené ve smlouvě o zajišťovacím převodu práva další právní jednání věřitele, kterým předmět zajištění převede zpět. Takto zajistit pohledávku lze kterýmkoliv právem, které k okamžiku převodu existuje, je převoditelné a jeho předmět je dostatečně určen[1], nejčastěji se však bude jednat o právo vlastnické.

Podíl ve společnosti s ručením omezeným i akcie jsou věci v právním smyslu; k zajištění dluhu tak může být převedeno rovněž vlastnické právo k nim. Příjemce zajištění tímto převodem dočasně získává postavení společníka či akcionáře společnosti se všemi s tím souvisejícími právy a povinnostmi. Společně s vlastnickým právem k podílu nebo akcií jsou tak příjemci zajištění převáděna (i) majetková práva spojená s podílem či akcií, tedy právo na podíl na zisku, na likvidačním zůstatku nebo právo na vypořádací podíl, (ii) nemajetková práva, tedy zejména právo účastnit se rozhodování společnosti a hlasovat na valné hromadě, právo na informace společníka společnosti s ručením omezeným a právo na vysvětlení akcionáře a v neposlední řadě i (iii) povinnosti jako povinnost loajality, vkladová povinnost nebo povinnost poskytnout společnosti s ručením omezeným příplatek.

Poskytovatel zajištění však může mít zájem si výkon některých práv ponechat a naopak příjemce zajištění může mít zájem na tom, aby se jej některé povinnosti netýkaly. Zejména ze strany dlužníka může například existovat zájem na tom, aby měl nadále alespoň informace o fungování společnosti (pokud nebude mít možnost se jejího řízení jinak účastnit) a případně i aby se mohl i po dobu trvání zajištění podílet na hospodářských výsledcích společnosti.

V případě majetkových práv spojených s účastí v akciové společnosti se nabízí možnost využít institut samostatně převoditelných práv, jehož základ je obsažen v ustanovení § 281 odst. 2 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) („ZOK“), ve znění pozdějších předpisů. Toto ustanovení představuje zákonnou výjimku z pravidla stanoveného odstavcem předchozím, tedy že v případě převodu akcie s ní přecházejí také veškerá práva s ní spojená, a umožňuje oddělení některých majetkových práv od akcie a samostatnou dispozici s nimi. Zároveň je dle ustanovení § 281 odst. 3 ZOK možné takto oddělená práva spojit s jiným cenným papírem (typicky kuponem či opčním listem, ale i jiným nepojmenovaným cenným papírem), které se poté dle ustanovení § 282 odst. 2 ZOK spolu s akcií nepřevedou.

Poskytovatel zajištění tak má před převodem vlastnického práva k akciím za účelem zajištění dluhu možnost od akcií některá majetková práva oddělit, tato vtělit do samostatného cenného papíru a ten si ponechat. Tím má i dlužník možnost řešit skutečnost, že samostatně převoditelná práva obvykle není možné převádět předem, ale až ode dne, kdy nastane skutečnost jejich převodu umožňující (jako den rozhodnutí valné hromady o výplatě zisku v případě samostatného práva na podíl zisku, nebo den vstupu společnosti do likvidace v případě samostatného převodu práva na podíl na likvidačním

zůstatku).

Takto samostatně oddělená práva je poté nutné vyznačit jednak na akcii a následně i v seznamu akcionářů společnosti. Z obchodního hlediska je však akcie, od které byla oddělena majetková práva s ní dosud spojená, pro věřitele podstatně méně atraktivním a nedostatečným aktivem, a věřitel pak může požadovat i jiný způsob zajištění své pohledávky.

Postup vyčlenění samostatně převoditelného práva do cenného papíru není možný v případě společnosti s ručením omezením, jejíž úprava vychází z principu jednoty podílu. Podíl ve společnosti s ručením omezeným je možné zásadně dělit pouze kvantitativně (tedy měnit jeho velikost), nikoliv však kvalitativně (vydělovat z podílu dílčí práva a činit je samostatným předmětem právních vztahů).[2]

Zároveň platí, že toto řešení je použitelné pouze u práv majetkových – práva na podíl na zisku, práva na předností upisování akcií a vyměnitelných a prioritních dluhopisů a práva na podíl na likvidačním zůstatku. Kromě těchto mohou být samostatně převáděna také další obdobná majetková práva určená stanovami společnosti, vždy však jen práva majetková.

Poskytovatel zajištění nicméně může mít zájem i na výkonu ostatních práv spojených s účastí v obchodní korporaci, tedy práv nemajetkových. Dlužník bude při poskytnutí vlastnického práva k podílu nebo akciím zpravidla předpokládat, že dojde k řádnému splnění jeho zajištěného závazku a bude mít zájem na tom, aby se hodnota jeho majetkové účasti v obchodní korporaci po dobu trvání zajištění nesnížila. Dlužníkovi je tak do jisté míry možné taktéž ponechat výkon některých dalších práv, která mají vliv na zvyšování či snižování hodnoty podílu, zejména právo účasti a hlasování na valné hromadě. Součástí smlouvy o zajišťovacím převodu práva tak může být například ustanovení o příkazu, na základě kterého bude dlužník po převodu vlastnického práva k podílu (akciím) vykonávat právo účasti a hlasování na valné hromadě v zastoupení věřitele na základě plné moci. Takové ujednání však samozřejmě působí toliko mezi stranami a věřiteli může v odvolání zmocnění bránit pouze případná smluvní sankce.

Oddělovat jiná než samostatně převoditelná práva od akcie možné není, ZOK pak v ustanovení § 281 odst. 4 výslovně zapovídá oddělení hlasovacího práva od akcie. Existuje tedy nějaká možnost, jak nad rámec smluvních ujednání zajistit pro dlužníka výkon nemajetkových práv člena obchodní korporace i po převodu vlastnického práva k jeho podílu nebo akciím v rámci zajištění? Odpověď zní, že ne. Dlužník je však i přesto zákonem chráněn tak, aby tato práva byla vykonávána v jeho zájmu.

Dle ustanovení § 2042 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů („**OZ**“) platí, že je-li věřiteli k zajištění převedeno vlastnické právo a věc mu byla předána, je věřitel povinen vykonávat prostou správu této věci. Věřitel je povinen uplatňovat všechna práva týkající se spravovaného podílu[3] a na rozdíl od jiných společníků společnosti tak má nejen právo účastnit se řízení obchodní korporace, ale je k tomu povinen. Při účasti na valné hromadě, hlasování i výkonu dalších nemajetkových práv spojených s majetkovou účastí ve společnosti je zároveň povinen počínat si s péčí řádného hospodáře[4] tak, aby splnil svou povinnost stanovenou ustanovením § 2043 OZ umožnit dlužníkovi potom, co pomine důvod trvání zajišťovacího převodu práva, výkon převedeného práva v předešlém rozsahu.

Shrnutí

Přestože zajišťovacím převodem vlastnického práva k podílu nebo akciím vstupuje příjemce zajištění dočasně do postavení společníka či akcionáře, může být pro příjemce i poskytovatele zajištění účelné zajistit, že některých práv či povinností spojených s účastí v obchodní korporaci se převod týkat nebude.

Z pohledu dlužníka může být stěžejní zajistit si i po vzniku zajištění možnost podílet se na hospodářském výsledku společnosti. Pokud se nechce spoléhat pouze na smluvní zajištění, má v případě akcií možnost některá majetková práva od akcií předem oddělit a vtělit je do jiného cenného papíru, čímž má možnost si i do budoucna zajistit výkon některých majetkových práv, jež by byla do doby, než nastane skutečnost umožňující jejich převod nepřevoditelná.

V případě společnosti s ručením omezeným nelze od podílu oddělovat jakákoliv práva a tento postup možný není. Poskytovatel zajištění má pouze možnost s jeho příjemcem sjednat, že mu budou postoupeny konkrétní pohledávky za společnost, např. na vyplacení konkrétního podílu na zisku po rozhodnutí valné hromady o jeho vyplacení.

Možnost zajištění výkonu nemajetkových práv spojených s členstvím v obchodní korporaci nad rámec smluvního ujednání neexistuje. I příjemce zajištění je však povinen tato práva vykonávat v souladu s pravidly výkonu prosté správy a s péčí řádného hospodáře tak, aby mohl dlužníkovi po ukončení trvání zajištění umožnit výkon jeho práv v předešlém rozsahu, čímž je dlužník chráněn před výkonem nemajetkových práv v rozporu s jeho zájmy.

Mgr. David Urbanec

Mgr. Rudolf Suk

DUNOVSKÁ & PARTNERS s.r.o.,
advokátní kancelář

Palác Archa
Na Poříčí 24
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 774 000
e-mail: office@dunovska.cz

[1] SVITÁK, Stanislav. § 2040 [Povaha a forma smlouvy]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 7

[2] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2012, sp. zn. 29 Cdo 3581/2010

[3] Viz § 1406 OZ

[4] Viz § 1411 OZ

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)